

Vörösmarty Mihály pályája

Berzsenyi, Kölcsey, Vörösmarty: mind a nemesi rétegből érkeztek irodalmunkba. Berzsenyi azonban nyugat-magyarországi evangélikus, Kölcsey kelet-magyarországi református, Vörösmarty pedig közép-dunántúli katolikus családból származott.

- ▶ *Vajon miért nem tanulunk pesti költőkről ebben az időszakban? Milyen irodalmi, politikai központjai voltak a reformkorban Magyarországnak? Jó-e, hogy ma ilyen egyközpontú ország vagyunk? Melyek a vízfejűség előnyei, hátrányai?*

Vörösmarty pályakezdése

Vörösmarty Mihály (1800–1855) Pusztanyéken született, kispap családban. Középiskolába Székesfehérváron a ciszterci és Pesten a piarista gimnáziumba járt, grammatikai és humanista osztályba. Első ismert versét 1816-ban írta, ezután latinul és magyarul is egyre több verset írt. Édesapja halála után, 1817-ben, hogy magát és családját fenntartsa, nevelő lett a Perczel családnál. 1819-ben Kisfaludy Károly egyik színdarabja hatására kezdett színműveket írni (bár nagyon sok darabja fennmaradt, az utókor lényegében a *Csongor és Tünde* írójaként tekint rá).

Vörösmarty ekkoriban ismerkedett meg az európai irodalom olyan fontos szerzőivel, mint Goethe, Schiller vagy Shakespeare. Figyelemmel kísérte a kor magyar irodalmi életének vitáit, például a nyelvújítási harcot. Perczel Etelka iránti érzelmei határozták meg korai szerelmi költészetét.

1822-ben kezdett bele nagyepikai műveibe (*Zalán futása*, *A hűség diadalma*, *Rom*, *Tündérvölgy* stb.) A honfoglaló magyarokról szóló romantikus eposza, a *Zalán futása* 1825-ben jelent meg, de nem aratott átütő sikert. 1826-ban elhagyta a Perczel családot, s Pesten az írásaiból próbált megélni.

A romantikus költő

1828-ban barátai közbenjárására a Tudományos Gyűjtemény című tekintélyes lap szerkesztője lett,

ezzel megoldódtak anyagi problémái. 1829–30-ban írta meg a *Csongor és Tündét*, legsikeresebb drámai művét. 1830-ra az új, romantikus nemzedék vezére, a kor egyik legfontosabb költője lett. A Magyar Tudós Társaság első tagjainak egyike. 1836-ban barátaival megalakította a Kisfaludy Társaságot, amely a magyar irodalmi közélet fontos egyesülete lett. Ebben az évben kezdett bele Shakespeare műveinek fordításába (*Julius Caesar*, *Lear király*).

1841-ben a mérsékeltebb Széchenyi és a radikálisabb Kossuth vitájában Kossuth mellé állt, 1842-ben a forradalmi mozgalom egyik első csoportosulásának, az Ellenzéki Körnek az alelnökévé választották. 1843-ban vette feleségül a nála 25 évvel fiatalabb Csajághy Laurát – házasságukból öt gyermek született. 1848-ban az Ellenzéki Kör radikális szárnyához csatlakozott, a forradalomban nemzetőr lett, majd a szabadságharcban a Kegyelemi Szék bírója. A szabadságharc után Haynau kegyelemben részesítette, először Baracska közelébe, majd Nyékre költözött, ahol gazdálkodással foglalkozott. Nehéz körülmények között éltek, egészsége is megrendült. Ebben az időszakban születtek kései nagy versei.

Vörösmarty Mihály
(Barabás Miklós
festménye, 1836) ▶

◀ A nyéki Vörösmarty-kúria

1855-ben Pesten halt meg. Temetése nemzeti demonstráció volt. Deák Ferenc gyűjtést kezdeményezett Vörösmarty árváinak a javára: rövid időn belül

100 000 forint adomány folyt be. Ez is jelzi, hogy Vörösmarty ekkor már a nemzeti emlékezet egyik legfontosabb alkotójaként élt az emberek tudatában.

Fogalmak

romantikus triász: a 19. század középső évtizedeinek meghatározó romantikus költői, akik az Athenaeum folyóirat körül csoportosultak – tagjai: Toldy Ferenc, Bajza József és Vörösmarty Mihály

Athenaeum: Vörösmarty és Bajza József által 1837 és 1846 között kiadott társadalmi-irodalmi folyóirat

„Lelkünk a szárny, mely ég felé viszen,
S mi ahelyett, hogy törnénk fölfelé,
Unatkozunk s hitvány madár gyanánt
Posvány iszapját szopva éldegéljünk?”

(Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*)

- Mi kell ahhoz, hogy élete végén azt mondhassa az ember: bőven hagyok nyomot magam után?
- Hétköznapi életutak után mondhatjuk-e, hogy alkotott, létrehozott valamit ennek a köznapi útnak a bejárója is?

Vitassuk meg!

Írány a szöveg!

1. Olvasd el a szöveggyűjteményben a *Késő vágy* című verset! Mit tanultunk az életrajzi háttéréről?
2. A névutó nevében benne van, hogy hátul áll. Hol és hányszor alkalmaz ennek megváltoztatásával szórendcserét a vers? Milyen hatást vált ki ez az inverzió?
3. Jellemezd a névutós szerkezet által körülírt első idősíkot!
4. A második idősík a közelmúlt. Miért ellentmondásos ennek a hangulata?
5. A jelen mindkét megelőző idősíkhhoz viszonyítható. Miben más és miben azonos a régmúlttal? Miért ellentétes a közelmúlttal?
6. Hova kanyarodik vissza a jövőre utaló utolsó szakasz?
7. Milyen oximoronokkal jellemzi a szöveg a szerelem jelenségét?

Vörösmarty mindig érzékenyen reagált a társadalmi igazságtalanságokra, az amerikai rabszolgaságról például így írt: „Kivéve aki feketén született, / Mert azt baromnak tartják e dicsők / S az isten képét szíjjal ostorozzák.” A reformok híveként, Kossuth követőjeként is a nemesek áldozatvállalását sürgette.

Száz évvel későbbi, egészen más helyzetet jelenít meg a *Schindler listája* című film, amelyben azonban az áldozatvállalás erkölcsi követelménye ugyanúgy megmutatkozik, mint a reformkori folyamatokban. Nézd meg a film digitális tananyagunkban közölt részletét, majd írd érvelő esszét ezzel a címmel: **Segíthetünk-e másokon áldozatvállalás nélkül?**

Írásodban vedd figyelembe ezeket a szempontokat is:

- mit áldozhatok fel a közelemben élőkért?
- milyen áldozatokat hozott Széchenyi, Kossuth és a többi reformkori személyiség?
- mi vezethette a német gyárost, Schindlert?
- látsz-e magad körül manapság áldozatvállalókat?

ÉRVELÉS

Liam Neeson a *Schindler listája* című filmben

